

INFORME CGI 1:

L'ERROR DE CÀLCUL DE LA UE SOBRE CATALUNYA EL SEU IMPACTE EN LA POLÍTICA EXTERIOR I DE SEGURETAT COMUNA

Febrer, 2021

catalonia
GLOBAL
INSTITUTE

L'error de càlcul de la UE sobre Catalunya i el seu impacte en la Política Exterior i de Seguretat Comuna

El viatge de la setmana passada de l'Alt representant de la Unió Europea per a Afers Exteriors i Política de Seguretat, Josep Borrell, a Moscou, ha generat nombroses crítiques. Va ser concebut a iniciativa de Borrell per entaular un diàleg constructiu amb Rússia, idea que a la que no donen suport tots els membres de la UE (especialment els que tenen una relació més hostil amb Rússia, com els països Bàltics i Polònia). La conferència de premsa conjunta amb el Ministre Rus d'Afers Exteriors, Serguei Lavrov, ha estat considerada per molts com una humiliació i una vergonya dolorosa i evitable per a la UE.

Una de les qüestions que va plantejar Lavrov va ser l'actuació repressiva de l'Estat espanyol contra els líders polítics i de la societat civil catalana. En concret, Lavrov va esmentar el cas dels presos polítics catalans com a exemple de tribunals que prenen decisions per motius polítics a la UE. Lavrov ho va fer a mode d'advertència. Va suggerir que la UE no hauria d'interferir en els assumptes interns russos, especialment pel que fa al cas d'Aleksei Navalni, ja que podria ser contraproductiu.

Borrell ha hagut de fer front a crítiques massives pel que es percep com una pobra actuació a Moscou, i per la seva falta de resposta davant la majoria dels atacs de Lavrov. Aquesta setmana, més de 70 eurodiputats han signat una carta demanant la seva dimissió.¹ Però la raó per la qual Moscou va poder utilitzar amb èxit el cas de Catalunya contra la UE és una qüestió que va més enllà de l'actuació de Borrell, i és ni més ni menys que el silenci de les institucions de la UE davant la persecució a l'Estat espanyol dels líders polítics i civils catalans.

---

¹ *Poland In* (2021) "Over 70 MEPs demand head of EU diplomacy resignation". Disponible a: <https://polandin.com/52209959/over-70-meps-demand-head-of-eu-diplomacy-resignation>, consultat el 12 de febrer, 2021

Un dels principals objectius de la Política Exterior i de Seguretat Comuna de la UE és promoure els drets humans, les llibertats fonamentals i l'Estat de Dret². La Unió no té els instruments de política exterior dels Estats i la seva actuació està limitada per la necessitat d'obtenir un consens general. D'aquí que la seva política exterior es basi principalment en l'exportació dels valors que defineixen la Unió. Segons la seva Estratègia Global de Política Exterior i de Seguretat, "la UE fomentarà la resistència de la seva democràcia i estarà a l'altura dels valors que han inspirat la seva creació i desenvolupament"³ De fet, la capacitat i la credibilitat de la Unió Europea per promoure aquests valors a l'exterior estan molt relacionades amb la seva situació a l'interior. Així, pretén actuar com a exemple positiu, basat en l'adhesió a al conjunt dels anomenats valors i drets europeus presents en el Tractat de la Unió Europea.

El problema sorgeix quan l'historial pel que fa a la defensa dels drets humans dels seus propis membres no s'adhereix a aquesta teoria. En aquest sentit, quan s'ha tractat dels drets civils i polítics dels catalans, cap de les tres institucions centrals de la UE (la Comissió, el Consell i el Parlament) ha fet res per abordar la qüestió.

La resposta d'Espanya a la qüestió catalana: judicialització i vulneració de l'Estat de Dret

Des de 2017 les autoritats espanyoles han posat en marxa una campanya sistemàtica de repressió contra el moviment català per l'autodeterminació, incloent-hi la persecució de 3.092 activistes i representants pacífics i l'empresonament de 9 líders civils i polítics. Aquestes són violacions de drets humans que han estat denunciades pel relator especial de l'ONU sobre la tortura (25 de novembre de 2020), el relator especial sobre minories (9 de març de 2020), el relator especial sobre el dret a la llibertat d'opinió i d'expressió (6 d'abril de 2018 i 27 de maig de 2020), el relator especial sobre el dret de llibertat de reunió pacífica i d'associació (4 d'octubre de 2017) i el relator especial sobre la situació dels defensors dels drets humans (desembre de 2018). Diverses ONG internacionals com Amnistia Internacional i l'Organització Mundial contra la Tortura també han alçat la seva veu contra aquesta injustícia.

En aquest sentit, en el seu dictamen de juny de 2019 sobre els presos polítics catalans, el Grup de Treball sobre la Detenció Arbitrària de l'ONU (WGAD, en les seves sigles en

---

² *European External Action Service* (2016) "A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy". Disponible a: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eugs_review_web_0.pdf, consultat el 12 de febrer, 2021

³ *ibid*, p.15

anglès) va afirmar⁴, que el propòsit de l'acusació penal i el consegüent judici als dirigents civils i polítics catalans empresonats és "coaccionar-los per les opinions polítiques que han expressat". El WGAD també va demanar a les autoritats espanyoles que els posessin en llibertat immediatament, que els concedissin reparacions i que es fessin modificacions legislatives per harmonitzar les lleis i pràctiques espanyoles amb les seves obligacions internacionals. El Grup de Treball també va considerar que la privació de llibertat és arbitrària quan està dirigida a reprimir membres de grups polítics per silenciar en la seva reivindicació d'autodeterminació.

Més d'un any després, Espanya encara no ha pres cap mesura per abordar aquesta situació, segons va informar el mateix Grup de Treball el setembre de 2020. En 2019, el Grup de Treball va emetre 85 dictàmens sobre la detenció de 171 persones en 42 països, sent Espanya l'únic Estat membre de la Unió Europea inclòs en l'informe. Destaquem el que això significa: un organisme de l'ONU està afirmant que hi ha presos polítics a la UE.

La violenta repressió del referèndum d'octubre de 2017 per part de les forces policials espanyoles va causar ferides a 1066 persones. Dos anys més tard, les massives protestes cíviques que van seguir a les condemnes d'octubre de 2019 contra els líders polítics i cívics catalans de 9 a 13 anys de presó van ser respostes amb una violència sense precedents per part de les forces policials regulars i paramilitars espanyoles. El govern espanyol va desplegar milers de policies a Catalunya. Segons la Conselleria de Salut del Govern català, més de 750 manifestants van resultar ferits, entre ells 71 periodistes, un dels quals va ser detingut. Les autoritats espanyoles no han investigat aquestes accions. En molts casos, els agents de policia han estat fins i tot premiats, tot i l'expressió pública de preocupació i condemna realitzada en aquest sentit per la Comissionada de Drets Humans del Consell d'Europa⁵.

Durant l'Examen Periòdic Universal de l'ONU a l'Estat espanyol de 2020, es van esmentar nombroses violacions de drets fonamentals relacionades amb el conflicte català. Fins a vuitanta nou Estats membres van fer comentaris i recomanacions sobre l'estat dels drets humans a Espanya. A la 35a sessió de l'examen, celebrada el 22 de gener de 2020 a Ginebra, van intervenir 117 països, i 22 d'ells van abordar les

---

⁴ Working Group on Arbitrary Detention (2019), "Opinion No. 6/2019, concerning Jordi Cuixart i Navarro, Jordi Sànchez i Picanyol and Oriol Junqueras i Vies (Spain)" *Human Rights Council*. Disponible a: <https://int.assemblea.cat/wp-content/uploads/2019/06/WorkingGroupOnArbitraryDetention.Opinion6.2019.pdf>, consultat el 12 de febrer, 2021.

⁵ Commissioner for Human Rights (2019) "Protection of the rights to freedom of expression and peaceful assembly during last week's demonstrations in Catalonia" *Council of Europe*. Disponible a: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/protection-of-the-rights-to-freedom-of-expression-and-peaceful-assembly-during-last-week-s-demonstrations-in-catalonia>, consultat el 12 de febrer, 2021

violacions dels drets civils i polítics durant els últims cinc anys, concretament la llibertat d'expressió i la llibertat de reunió i associació ⁶. D'aquests 22 països, vuit eren estats membres de la UE (Alemanya, Països Baixos, República Txeca, Bèlgica, Itàlia, Xipre, Luxemburg i Àustria).

El president del govern català i diversos ministres es van exiliar el 2017. A països com Alemanya, Bèlgica i Escòcia, els tribunals van considerar que no hi havia motius legals per extraditar-los a Espanya, com demanava el Tribunal Suprem. Recentment, Bèlgica va denegar oficialment l'intent d'Espanya d'extraditar el conseller de Cultura català a l'exili Lluís Puig, i va desestimar l'ordre de detenció europea. Els jutges belgues van considerar que, segons la llei espanyola, el Tribunal Suprem no era competent per jutjar-lo i van mostrar la seva preocupació de que la presumpció d'innocència de Puig pugui estar en risc a l'Estat espanyol ⁷. El fiscal de Tribunal d'Apel·lació de Brussel·les ha comunicat recentment la decisió al jutge espanyol Pablo Llarena, en una carta que inclou una recomanació per a què s'investigui si hi ha "risc de violació de drets fonamentals".

No obstant això, fins ara la UE ha guardat silenci, i fins i tot quan els periodistes han preguntat pel cas, els seus portaveus sempre s'han negat a fer comentaris, argumentant que es tracta d'un "assumpte intern" d'Espanya. Això contrasta amb la forma activa en què la Comissió i el Parlament de la UE han pres mesures per fer front a les violacions de l'Estat de Dret a Polònia i Hongria, que encara no han suposat l'empresonament d'opositors polítics.

Com els rivals geopolítics de la UE s'aprofiten de la seva passivitat envers Catalunya

La incapacitat de la UE per fer front a les violacions dels drets humans de les autoritats espanyoles contra el poble català és utilitzada pels països als quals la UE ha estat donant lliçons en matèria de drets humans durant els últims temps. Rússia és el millor exemple, però no l'únic. Dos dels cinc principis rector de la política exterior de la UE envers Rússia al 2018 estan relacionats amb els drets i principis democràtics, sent un d'ells "la recerca de relacions més estretes amb les antigues repúbliques soviètiques

---

⁶ Human Rights Council (2020) "Report of the Working Group on the Universal Periodic Review Spain, A/HRC/44/7" *United Nations General Assembly*. Disponible a: <https://undocs.org/A/HRC/44/7>, consultat el 12 de febrer, 2021

⁷ ACN Brussels (2021) "Belgium officially denies Spain's bid to extradite Catalan politician Lluís Puig" *Catalan News Agency*. Disponible a: <https://www.catalannews.com/society-science/item/belgium-officially-denies-spain-s-bid-to-extradite-catalan-politician-lluis-puig>, consultat el 12 de febrer, 2021

del Veïnatge Oriental de la UE (inclosa Ucraïna) Àsia Central”⁸. En gran manera, això es vol aconseguir projectar generant atractiu per la UE mitjançant la promoció dels “valors democràtics europeus” com a font de soft-power. Alguns països d’Euràsia han fet un gran esforç per adaptar-se a les normes democràtiques europees⁹. L’experiència de Catalunya ha enterbolit la percepció pública en aquestes regions sobre el valor de la democràcia, augmentant així els reptes a què s’enfronten els que intenten promoure canvis.

El segon dels esmentats “cinc principis rectors” de la UE envers Rússia relacionats amb els drets humans és “augmentar el suport a la societat civil russa i promoure els contactes entre persones.” El fet que des de 2017 un membre de la UE com és Espanya mantingui empresonats els qui llavors eren líders de dues grans organitzacions de la societat civil a Catalunya (Òmnium Cultural i l’Assemblea Nacional Catalana), Jordi Cuixart i Jordi Sànchez, condemnats a 9 anys per sedició per convocar protestes pacífiques, qüestiona realment la coherència i consistència d’aquesta política, i en general de la preocupació real de la UE pel paper de la societat civil.

En aquest sentit, pocs dies després dels comentaris del Sr. Lavrov sobre el cas català durant la seva conferència de premsa amb el Sr. Borrell, la portaveu del Ministeri d’Afers Exteriors rus, Maria Zakharova, va publicar un missatge a les seves xarxes socials burlant-se de la Ministra d’Exteriors espanyola Arancha González Laya, qui va negar l’existència de presos polítics a Espanya¹⁰. Tenint en compte que les relacions entre la UE i Rússia probablement es tensaran encara més durant els pròxims mesos i anys, de ben segur les autoritats russes seguiran utilitzant aquest cas com a arma llancívola contra la UE, afeblint així la seva posició. Per què aquells membres de la UE amb un historial impecable en matèria de drets humans permeten que Espanya debiliti la seva posició geopolítica?

Un altre país que ha pres bona nota d’aquesta circumstància i l’ha utilitzat amb fins autoritaris és Turquia. L’agost de 2019, durant una trobada amb periodistes internacionals, el ministre turc de l’Interior, Suleyman Soyly va defensar la controvertida decisió del govern turc de suspendre a tres alcaldes kurds elegits

---

⁸ Russell, M. (2018) “The EU’s Russia policy Five guiding principles” *European Parliamentary Research Service*, Disponible a: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/614698/EPRS_BRI\(2018\)614698_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/614698/EPRS_BRI(2018)614698_EN.pdf), consultat el 12 de febrer, 2021

⁹ Sotieva, L. (2017) “Catalan Violence Tarnishes European Values in Post-Soviet View” *Eurasianet*. Disponible a: <https://eurasianet.org/catalan-violence-tarnishes-european-values-in-post-soviet-view>, consultat el 12 de febrer, 2021

¹⁰ Maria Zakharova’s Facebook account post of 8/02/2021, Disponible a: <https://www.facebook.com/maria.zakharova.167/posts/10225357704119269>, consultat el 12 de febrer, 2021

democràticament, tots ells membres del Partit Democràtic dels Pobles, i substituir-los per persones designades per Ankara¹¹.

El Sr. Soylyu va comparar la destitució i el processament dels càrrecs electes amb les mesures repressives d'Espanya contra els càrrecs electes bascos i catalans. *"Encara que no hi ha cap acte violent, 12 electes catalans van ser processats per delictes de destrucció de l'ordre constitucional mitjançant la violència i la desobediència"*, va dir. Aquest és un exemple de com les accions d'un Estat membre de la UE serveixen de model per al govern autoritari d'Erdogan. I també, com a justificació per a defensar-se davant les crítiques de la UE.

Un altre cas crític és el de la Xina. Sobretot quan la UE ha situat els drets humans com una de les principals prioritats quant a la seva relació amb la creixent potència asiàtica, juntament amb el canvi climàtic, les inversions, la COVID-19 i la situació de Hong Kong. El novembre de 2017, Catalunya va ser inclosa a petició de Pequín a l'agenda de la reunió inter-parlamentària entre la Unió Europea i la Xina¹². Un dels vicepresidents de la Comissió d'Afers Exteriors de l'Assemblea Popular Nacional de la Xina va preguntar als eurodiputats per la situació a Catalunya. Va preguntar si l'estratègia de Madrid era també la posició oficial de la UE i si era d'esperar, per tant, que aquesta línia s'adoptés també amb relació a "altres" qüestions, una referència implícita al Tibet i Xinjiang.

Més recentment, l'octubre de 2019, el mitjà estatal xinès *China Daily* va utilitzar les mesures repressives adoptades per Espanya contra el moviment independentista català (tant les penes de presó per als líders com la violència policial contra els manifestants) com a exemple de quin tipus de tracte es podia esperar per als activistes pro-democràtics de Hong Kong. Així mateix, l'octubre de 2019, i en relació amb el silenci de la UE enmig de la violenta repressió policial de les protestes a Catalunya, en contrast amb la dura condemna de les mesures repressives adoptades a Hong Kong, la portaveu del Ministeri d'Afers exteriors xinès Hua Chunying va declarar que *"la democràcia i els drets humans són només una tapadora hipòcrita per la*

---

¹¹ Daragahi, B. (2019) "Removal of Kurdish mayors prompts fears of wider crackdown on Turkey's opposition" *The Independent*. Disponible a: <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/kurdish-mayors-removed-turkey-suleyman-soylyu-ekrem-imamoglu-a9073466.html>, consultat el 12 de febrer, 2021

¹² *El Nacional* (2017) "China asks the EU about Catalonia (with one eye on Tibet)". Disponible a: https://www.elnacional.cat/en/news/china-asks-the-eu-about-catalonia-with-one-eye-on-tibet_214689_102.html, consultat el 12 de febrer, 2021

ingerència occidental als assumptes de Hong Kong” i que “el tractament desigual i la connivència perjudicaran tant a un mateix com als altres¹³.”

Finalment, un altre cas rellevant per a la política exterior de la UE és el de Veneçuela. L'octubre de 2017, el president Maduro va condemnar la violència policial espanyola contra els votants pacífics que van participar en el referèndum.¹⁴ Caracas ha emès diversos comunicats expressant la seva preocupació per la violació dels drets fonamentals per part d'Espanya, com va ser el cas de les protestes contra les sentències d'octubre de 2019¹⁵. De nou, un país que rep crítiques de la UE per violacions dels drets humans i que pot donar lliçons a un membre de la UE en els mateixos termes.

Conclusions

Les accions d'Espanya contra el poble català haurien de preocupar a les institucions de la UE per diverses raons:

En primer lloc, en permetre atacs als drets dels seus ciutadans i no condemnar les violacions dels drets humans comeses per un dels seus estats membres, s'està perdent gran part de la coherència exterior de la UE i la seva credibilitat com a projecte democràtic.

En segon lloc, el deteriorament de la situació dels drets civils i polítics en un Estat membre de la UE és una qüestió que erosiona la legitimitat del projecte d'integració europea, ja que va directament en contra d'un dels seus principals fonaments: el respecte de la democràcia i els drets fonamentals consagrats en l'article 2 del Tractat de la Unió Europea.

En tercer lloc, la reputació exterior de la UE es veu greument afectada per les accions repressives de les autoritats espanyoles contra Catalunya. La situació a Espanya i la inacció de les institucions de la UE afecten la seva capacitat de projectar softpower i

---

¹³ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China (2019) "Foreign Ministry Spokesperson Hua Chunying's Regular Press Conference on October 21, 2019". Disponible a: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/t1709434.shtml, consultat el 12 de febrer, 2021

¹⁴ Notimex (2017) "Maduro expresa solidaridad con Cataluña por referéndum". Disponible a: <https://www.20minutos.com.mx/noticia/277233/0/maduro-expresa-solidaridad-con-cataluna-por-referendum/>, consultat el 12 de febrer, 2021.

¹⁵ Jorge Arreza (2019) comunicació al seu compte oficial de Twitter. Disponible a: <https://twitter.com/jaarreaza/status/1185337840948912128>, consultat el 12 de febrer de 2021.

influència a l'exterior. Una autoanomenada "UE geopolítica" que permet l'erosió d'un dels principals instruments de projecció de poder europeu està condemnada al fracàs. Ara que el món esdevé multipolar, noves potències emergents estan participant en el debat internacional. Per tant, la UE no pot pretendre que el cas català no afecti les seves relacions exteriors simplement ignorant-lo, ja que els seus competidors seguiran assenyalant aquesta qüestió.

Finalment, des d'una perspectiva aliena a la UE, també és alarmant el fet que sigui precisament un Estat membre de la Unió Europea el que perpetri aquestes violacions, marcant un greu precedent que molts altres estats poden seguir arreu del món. Pot ser que la crisi de Catalunya sigui una qüestió regional, però la UE ha de saber que diferents parts de món estan observant els esdeveniments amb atenció. La incapacitat de la UE per a resoldre la qüestió catalana de forma democràtica podria contribuir a legitimar l'ús de mètodes repressius per resoldre disputes a altres llocs. En altres paraules, al mateix temps que perd terreny com a far democràtic, la manca de voluntat de la UE per a abordar la situació de Catalunya podria repercutir negativament en l'història de drets humans a diferents regions del món.

Com més triguin les institucions de la UE i els Estats membres a començar a pressionar Espanya perquè canviï el seu comportament i posi fi a la seva estratègia repressiva en aquest conflicte, més greus seran els perjudicis interns i externs per a la Unió Europea. En aquest cas, la inacció seguirà debilitant la capacitat de la UE per projectar poder a l'exterior i, en última instància, la legitimitat, la coherència i la credibilitat internacional del projecte d'integració europea.